

PRZEGLĄD KSIĘGARSKI

DWUTYGODNIK

ORGAN ZWIĄZKU KSIĘGARZY POLSKICH

ROK XVII.

WARSZAWA, DN. 5 MAJA 1931 ROKU

Nr. 9.

Zarejestrowane firmy księgarskie otrzymują bezpłatnie jeden egzemplarz PRZEGLĄDU KSIĘGARSKIEGO oraz bibliografję miesięczną p. t. PRZEWODNIK BIBLIOGRAFICZNY

Prenumerata roczna: w kraju z przesyłką pocztową zł. 14, zagranicą dol. am. 2. PRZEWODNIK BIBLIOGRAFICZNY pod redakcją Władysława T. Wisłockiego: w kraju zł. 8, zagranicą dol. am. 1.50.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: UL. HORTENSJI Nr. 4 W WARSZAWIE. KONTO P. K. O. 4050

MIĘDZYNARODOWY KONGRES WYDAWCÓW

Międzynarodowy Kongres Wydawców (instytucja stała, istniejąca od r. 1896), który zgromadził się do r. 1913 siedem razy w różnych miastach Europy, zbierze się znowu w Paryżu pod prezydencją pana Louis Hachette'a, w dniach 21 do 25 czerwca r. b., w gmachu Cercle de la Librairie.

Przedmiotem obrad Kongresu będą piętnaście referatów, przedstawionych przez wydawców różnych krajów, a traktujących o zagadnieniach prawa autorskiego oraz innych, związanych z wydawnictwem dzieł literackich, handlem księgarskim oraz sprawami wydawnictw muzycznych.

Spis referatów oraz program Kongresu będą ogłoszone później.

Wydawcy wszystkich narodów są zaproszeni do wzięcia udziału w 9 posiedzeniu Kongresu Międzynarodowego, którego celem jest wspólne badanie zagadnień technicznych i zawodowych, dotyczących spraw wydawniczych, a zarazem rozwój poczucia łączności między wydawcami.

O URZĘDOWEJ STATYSTYCE PRODUKCJI WYDAWNICZEJ W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

Pomijając dawniejsze próby opracowania statystyki produkcji wydawniczej w Polsce, pragnąłbym scharakteryzować pokrótce to wszystko; czego dokonano w tej dziedzinie od czasu wskrzeszenia Rzeczypospolitej ze strony czynników rządowych.

Pierwszy *Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej* wyszedł w dwóch częściach, wydanych w latach 1921—1923. Tablice pierwszej części (meteorologia, podział administracyjny i ludność) były ułożone i oddane do druku w pierwszej połowie 1920 r. „Granice państwa nawet w chwili obecnej,—t. j. podczas pisania przedmowy w czerwcu 1921 r.—nie są ustalone ostatecznie, a w czasie, gdy przystępowaliśmy do układania tablic, trudno było wogóle przewidzieć, jak się ułożą” — stwierdzają wydawcy w części pierwszej (str. III). „Tablice części pierwszej prawie wyłącznie oparte są na materiałach z przed wojny, częściowo z czasów wojny; w części drugiej... korzystano już prawie wyłącznie z materiałów bieżących... tablice w miarę możliwości doprowadzono do połowy, względnie do końca r. 1922”¹⁾.

Był to okres chaosu administracyjnego, którego nie można było uniknąć wobec różnorodności praw i przepisów, posiadających moc obowiązującą w poszczególnych dzielnicach kraju. Dotyczyło to również przepisów prasowych: dla b. zaboru rosyjskiego obowiązywał dekret z 7 lutego 1919 r. wraz z rozporządzeniem z 12-go tegoż miesiąca; dla b. zaboru austriackiego ustawa z 17 grudnia 1862 r. wraz z instrukcją z 1863 r.; dla b. dzielnicy pruskiej ustawa z 7 maja 1874 r., uzupełniona rozporządzeniem Komisarjatu Naczelnej Rady Ludowej z 6 lipca 1919 r. i rozporządzeniem, ogłoszonym 8 listopada tegoż roku; dla kresów wschodnich wreszcie rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z 17 lipca 1919 r.²⁾. „Ponieważ zawarte w nich przepisy prasowe były niewystarczające i nie odpowiadały warunkom ówczesnym, uzupełniano je stale mnóstwem zarządzeń dodatkowych, okólników i t. p., które potęgowały jeszcze panującą chaos”; w chwili rozpoczęcia druku części drugiej *Rocznika* losy Śląska i Wileńszczyzny nie były jeszcze zdecydowane, ale i o wiele później jeszcze Śląsk Górny ani Cieszyński nie dostarczały egzemplarza urzędowego do Wydziału Prasowego Min. Spr. Wewn., b. Galicja nie dostarczała egzemplarzy obowiązkowych do bibliotek b. Królestwa Polskiego i t. p.³⁾.

Coprządka podjęto już bardzo wczesnie pierwszą próbę kompletnej rejestracji bibliograficznej produkcji piśmienniczej, pod postacią urzędowego *Biuletynu Bibliograficznego* Wydziału Prasowego Min. Spr. Wewn., ale rejestracja ta przetrwała tylko drugie półrocze 1919 r., zawieszona potem z braku funduszy.

Nic więc dziwnego, że Główny Urząd statystyczny musiał wyrzec się możliwości ogłoszenia danych, dotyczących całkowitej produkcji, poprzestając na statystyce wydawnictw perjodycznych, i to nie wszystkich, wychodzących na obszarze Rzeczypospolitej, a tylko zarejestrowanych w dniu 1 lipca 1922 r. Przytem sami wydawcy *Rocznika* stwierdzają, że podana przez nich liczba 1255 czasopism jest zbyt wysoka, gdyż nie można było odliczyć tych, które przestały wychodzić przed 1 lipca, a nie były usunięte z rejestru. Sporządzono dwa zestawienia, klasyfikując wydawnictwa perjodyczne, ułożone podług miejsc wydania, raz według języków, drugi raz według częstości wychodzenia⁴⁾.

Podobnie i za rok 1923 nie posiadamy materiału do statystyki druków nieperjodycznych; staje się ona przedmiotem publikacji urzędowej dopiero w roku następnym.

Mianowicie Wydział Prasowy Min. Spr. Wewn., nie mogąc uzyskać budżetu na kontynuowanie podjętej w 1919 r. rejestracji bibliograficznej, starał się spożytkować otrzymane egzemplarze obowiązkowe przynajmniej do celów statystycznych. Tym sposobem powstały, dzięki usiłowaniu p. Melchjora Wańkowicza, drukowane wykazy kwartalne i roczne za lata 1924 i 1925 oraz za pierwszy kwartał 1926 r., jak również nieogłoszone drukiem przez Wydział zestawienia za resztę roku 1926 i za 1927 rok. Jakkolwiek byłyby braki tej statystyki, niezawinione zresztą przez wydawców, będące tylko prostym następstwem faktu, że rejestracja statystyczna nie mogła być tutaj oparta na uprzedniej rejestracji bibliograficznej, — wielką i niezapomnianą zasługą ówczesnych pracowników Wydziału jest dostarczenie jedynych danych liczbowych co do produkcji w tym okresie czasu⁵⁾. Skorzystał też z tego zaraz Główny Urząd Statystyczny, podając je w swoim *Roczniku* za odpowiednie lata.

Statystyka ta obejmuje cały obszar Rzeczypospolitej oprócz Górnego Śląska, uwzględnia wysokość nakładów, rozróżnia język druków i klasyfikuje produkcję piśmienniczą w 25 działach; oblicza też średni nakład jednego druku w każdym dziale, procent druków w każdym dziale w stosunku do ogólnej ilości druków, wreszcie — procent tłumaczeń z języków obcych w dziale literatury pięknej.

Przytaczam poniżej zestawienie rezultatów ogólnych tych obliczeń, uzupełniając je podaniem

Rok	Druki nieperjodyczne				Druki perjodyczne	
	wogóle	przyrost	polskie	przyrost	wogóle	polskie
1924	5140	—	4146	—	1235	995
1925	5969	16,0%	5060	22,0%	1606	1300
1926	6339	6,2%	5243	3,6%	1771	1439
1927	7405	17,0%	6204	18,3%	1975	1584

¹⁾ Przedmowa do drugiej części *Rocznika* str. III.

²⁾ Por. St. Lam. Przepisy prasowe i widowiskowe, obowiązujące w granicach Państwa Polskiego. Warszawa 1921.

³⁾ Por. J. Muszkowski. Sprawa książki w nowej ustawie prasowej *Przeł. Bibliot.* 1927 i odb. Kraków 1928 str. 3—4.

⁴⁾ *Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej* Rok wydania I. 1920/22. Część druga. Warszawa 1923 str. 296.

⁵⁾ Por. J. Muszkowski l. c. str. 15—28.

przyrostu rocznego, który spadł bardzo znacznie w 1926 r., powracając mniej więcej do normy poprzedniej w roku następnym.

Dane te powinny być traktowane osobno: nie można ich porównywać z wynikami obliczeń za okres późniejszy, ponieważ, po pierwsze, od 1928 r. statystykę oparto na rejestracji bibliograficznej, po drugie zaś—zastosowano zupełnie inną metodę.

Mianowicie dn. 8 czerwca 1927 r. uzyskało moc obowiązującą rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 10 maja t. r., którego artykuł dziewiąty został uzupełniony rozporządzeniem ministrów W. R. i O. P. oraz Spr. Wewn. z d. 4 lipca w sprawie bezpłatnego dostarczania druków dla celów bibliotecznych i urzędowej rejestracji. Pomijając tutaj szczegóły tych zarządzeń, omówione przeze mnie w cytowanej pracy, zaznaczę tylko, że obowiązek rejestrowania kompletu druków, wychodzących na ziemiach polskich, oraz dokonywania obliczeń statystycznych przypadł w udziale Bibliotece Narodowej. Biuro rejestracji mieściło się przez lat parę w Wydziale Bibliotek Ministerstwa W. R. i O. P., obecnie zaś znajduje się w tymczasowym gmachu Biblioteki Narodowej przy ul. Rakowieckiej № 6.

Znany jest wszystkim *Urzędowy Wykaz druków, wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej, i druków polskich lub Polski dotyczących, wydanych zagranicą*, obejmujący całkowitą rejestrację produkcji piśmienniczej w powyższym zakresie od 1928 r. W tem wydawnictwie zgromadzony jest materiał, na którym dokonywane są następnie obliczenia statystyczne.

Materiał ten stanowią, według ustawy, „wszelkie druki, przeznaczone do rozpowszechnienia”, z wyjątkiem „papierów wartościowych, druków, przeznaczonych wyłącznie do użytku domowego lub towarzyskiego, do użytku przemysłu, handlu lub zawodu”, t. zn. z wyjątkiem druków t. zw. a k y d e n s o w y c h. Wszystkie dostarczone druki

dzielone są w Bibliotece Narodowej na dwie kategorie: a) podlegających rejestracji bibliograficznej i b) nie nadających się do opisanja bibliograficznego; obliczeniom statystycznym podlegają jednak druki obydwu tych kategorii.

Pragnąc uzyskać przytem obraz jak najbliższy rzeczywistości, zorganizowano specjalny system kontroli nad egzemplarzem obowiązkowym, wykonywanej przez Bibliotekę Narodową przy współudziale wszystkich innych bibliotek, otrzymujących egzemplarze bezpłatne na mocy ustawy. Uczynione więc wszystko, ażeby uzyskane liczby obejmowały całokształt produkcji wydawniczej; od tak kompletnego ujęcia uchyla się tylko dział odbitek i nadbitek (z czasopism oraz dzieł zbiorowych), nie znajdujących się w handlu księgarskim a przeznaczonych tylko do użytku prywatnego, których napływ do Biblioteki Narodowej jest z konieczności przypadkowy.

Następnie ustalono w porozumieniu z Wydziałem V Głównego Urzędu Statystycznego metodę dokonywania obliczeń oraz podział pracy, które w całości znajdują dopiero zastosowanie do materiału za 1930 rok. Dotąd przygotowano do druku lub ogłoszono drukiem: wykaz roczny za 1928 rok (w wydaniu osobnem Min. W. R. i O. P. na 9 tablicach oraz w *Roczniku Statystycznym* 1929 str. 434—436); cztery zestawienia kwartalne za 1929 r., każde na 5 tablicach, i wykaz roczny w *Roczniku* 1930 r. str. 419—421; wreszcie cztery zestawienia kwartalne za I—IV kwartał 1930 r., każde w trzech tablicach. Różnice, zachodzące pomiędzy temi zestawieniami, dosyć znaczne napozór, pozwalają jednakże na porównywanie ich między sobą, gdyż jednostka obliczana i zasady obliczeń są jedne i te same. Wynikami statystyki za lata 1928—1930 zajmę się w osobnym artykule.

Jan Muszkowski.

ZARYS PAPIERNICTWA DO UŻYTKU PRACOWNIKÓW KSIĄŻKI.

PODŁUG WYKŁADÓW INŻ. M. GALLASA I INŻ. ST. TYBURSKIEGO.

(Ciąg dalszy *).

V. MASZYNA PAPIERNICZA.

Przechodzimy teraz do drugiej zasadniczej instalacji przy wyrabianiu papieru, t. j. do maszyny papierniczej. Masa, zmielona w holendrze, idzie na maszynę papierniczą w celu zrobienia z niej właściwego papieru. Na maszynie papierniczej odbywa się spłśnienie włókien papierowych, odwadnianie masy papierowej, suszenie wstęgi papierowej, ewentualnie gładzenie papieru, nawijanie na role odpowiedniej szerokości lub wprost krajanie na arkusze i układanie w stopy. Pracę na maszynie papierniczej, podobnie, jak przy ręcznym wyrobie papieru czerpanego, możemy rozbić na 5 grup, które wymagają odpowiednich instalacyj i urządzeń mechanicznych. Te poszczególne urządzenia są następujące:

1. *Kadź do masy papierowej*, wypuszczanej z holendra, z mieszadłami i czerpakami do podawania rozwodnionej masy dalej na maszynę; do tej części należy również piasecznik do wylapywania piasku, dalej rafka do wylapywania grubszych części i nierozmielonych pęczków.

2. Właściwe *sito metalowe* bez końca, które krąży dookoła, podtrzymywane przez odpowiednio obracające się wałki. Tu odbywa się odwadnianie i spłśnianie włókna.

3. *Prasy*, składające się z dwu wałów (jak wyżymaczka), służące do dalszego odwadniania wstęgi papierowej.

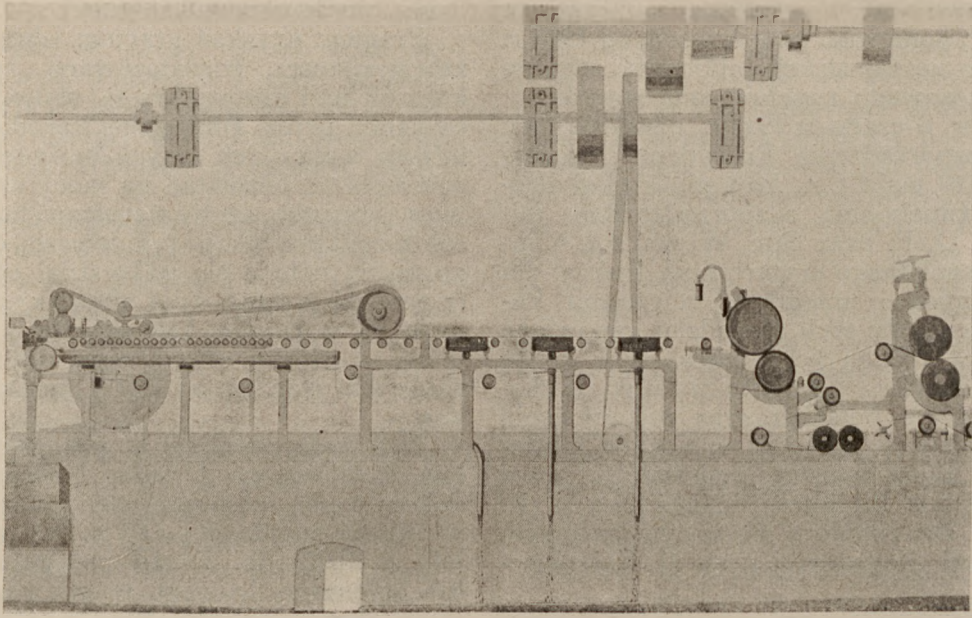
4. *Część susząca* maszyny papierniczej składa się z całego szeregu cylindrów żelaznych, pustych wewnątrz, ogrzewanych parą. Na cylindrach tych odbywa się suszenie wstęgi papierowej.

1) Patrz „Przełł. Księg.” № 6 i 8.

5. Wreszcie *gładniki* do gładzenia papieru, krajacze i zwijacze (na rolki).

Praca na maszynie papierniczej odbywa się w nastę-

sa, wychodząc z wąskiej rynny do szerokiego piasecznika, zwalnia swój bieg, wskutek czego ciężkie zanieczyszczenia, jak piasek, muł i t. p., osiadają na dnie piasecznika;

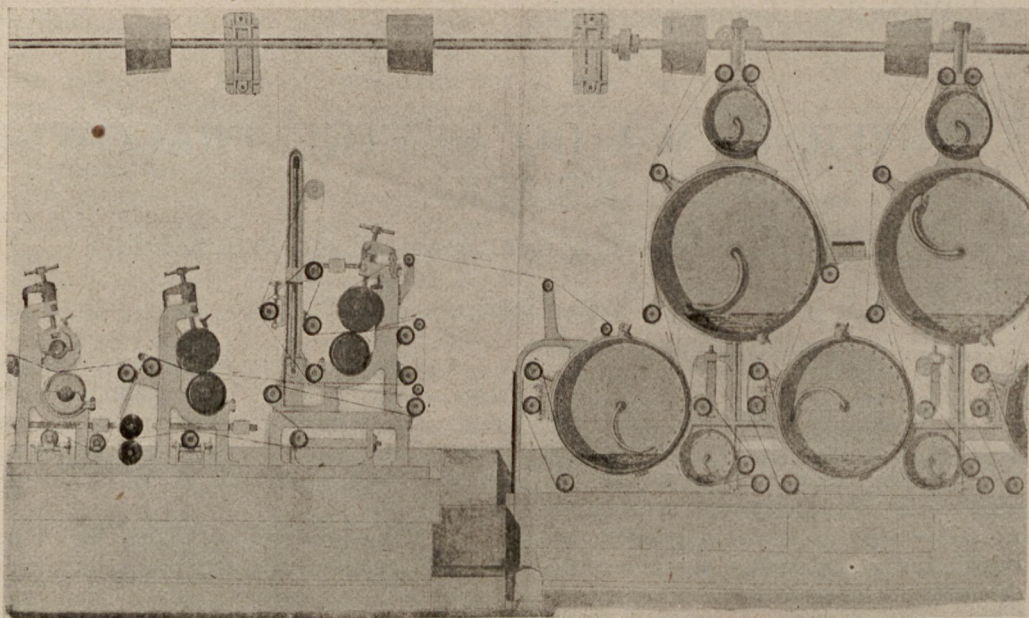
A

Maszyna papiernicza (A—B)

B

pujący sposób: zmielona masa wpuszcza się do kadzi przy maszynie papierniczej. Kadzi tych jest zwykle dwie. Na wale, przechodzącym przez środek kadzi, umocowane są mieszadła, utrzymujące stałą koncentrację miazgi papierowej. Na jednym końcu wału umieszczona jest jakby obręcz żelazna, której średnica równa się głębokości kadzi; na obwodzie tej obręczy przymocowany jest szereg czerpaków (kułbelków), które czerpią masę

z piasecznika miazga papierowa za pomocą rynny wpływa do tak zwanej *rafki*; jest to bęben czyli cylinder miedziany, którego powierzchnia posiada wąskie szparki, szerokości od 0,3 — 1,5 mm; dobrze rozmielone włókienka przechodzą przez taką rafkę, a grudki, pęczki i t. p. pozostają wewnątrz cylindra rafki, skąd za pomocą szpryc i specjalnych rynien usuwa się je nazewnątrz. Z rafki miazga papierowa, należycie już oczyszczona,

B

Maszyna papiernicza (B—C)

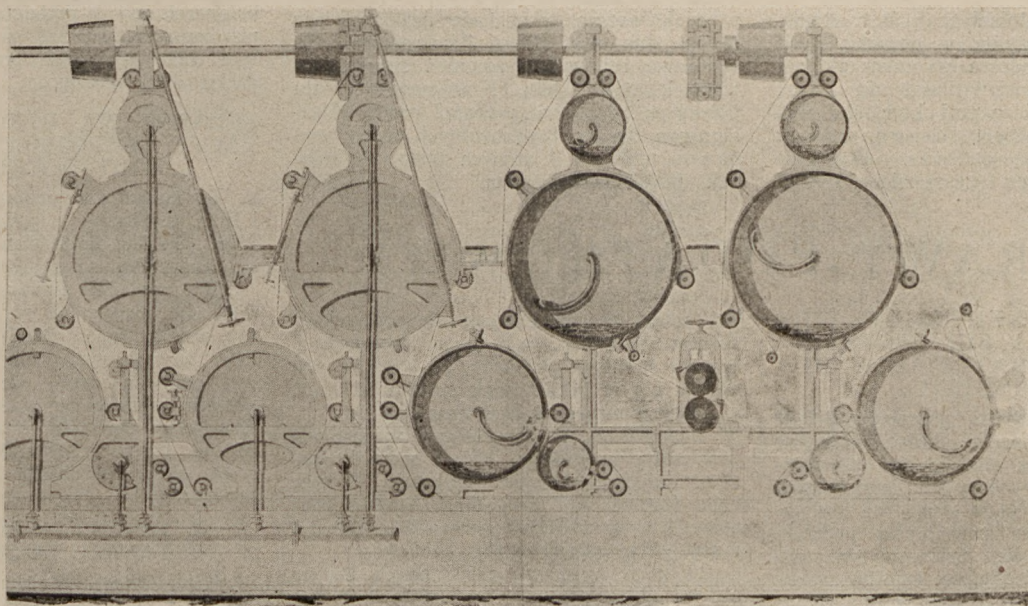
C

z kadzi i wylewają do umieszczonej z boku rynny. Z rynny tej masa płynie na t. zw. *piasecznik*; jest to jakby płaska szeroka skrzynia drewniana, na której dnie przymocowane są wpoprzek do prądu masy przegródki. Ma-

plynie na sito metalowe. *Sito metalowe* jest to gęsta tkanina z nitki i drucików brzozy; końców sito nie posiada, lecz jest tak jak łańcuch, lub pas spięty; szerokość sita równa jest szerokości maszyny, t. j. od 1,5 do 5 metr.

Sito spoczywa na mosiężnych wałkach i zapomocą odpowiedniego mechanizmu posuwa się naprzód, z szybkością od 10 mtr. do 300 mtr. na minutę, w zależności od gatunku papieru oraz nowoczesności maszyny. Sito połączone jest z mechanizmem trzęsącym, nadającym mu szybkie i krótkie ruchy poprzeczne w stosunku do biegu sita. Przez trzęsienie sita osiąga się właśnie lepsze spłśnienie i powiązanie włókien w papierze. Długość sita wynosi kilkanaście mtr., tak że woda na tej przestrzeni całkowicie odcieka przez sito do kanałów, znajdujących się pod sitem. Dla szybszego usunięcia wody z mokrej

mokra, przenosi się na szeroką również bez końca tkaninę filcową, która niejako podtrzymuje mokrą wstęgę papieru i nie pozwala jej się rozzerwać; na takich filcach wstęga papierowa przechodzi jeszcze przez trzy lub cztery prasy, które składają się z dwóch wałów: dolnego, obciążonego warstwą gumy i górnego, kamiennego, dobrze wyszlifowanego lub z wypolerowanego żelaza łanego. Z ostatniej prasy wstęga papierowa już bez pomocy tkaniny filcowej idzie na cylindry suszące, wewnątrz puste, których średnica przekracza czasami 2,5 mtr. Cylindry te opasane są bardzo grubą tkaniną fil-

C

Maszyna papiernicza (C—D)

D

wstęgi papierowej — pod sitem w końcu znajdują się 3 lub 4 t. zw. *skrzynki ssące*, które połączone są z pompą, wyciągającą ze skrzynek powietrze i wodę. Masa papierowa, przesuwaną się z sitem przez podziurkowane wierzchy skrzynek ssących, zostaje pozbawiona znacznej części wody. Pomiędzy skrzynkami ssącymi znajduje się t. zw. *oguter*, który służy do wygładzania powierzchni papieru, albo do robienia na nim wodnych znaków. Jest to wałek z siatki, osadzony na osi i obracający się w kierunku ruchu sita. Jeżeli powierzchnię tego wałka-ogutera zaopatrzymy w jakieś rysunki, wizerunki lub litery, to wałek ten, dotykając swoją powierzchnią do wstęgi papierowej na sicie, wyciska odpowiednio rysunki w mokrym jeszcze papierze, i powstaje w ten sposób trwały znak wodny.

Wreszcie sito z leżącą na niem miazgą papierową przechodzi przez prasę składającą się z dwóch wałów, obciążonych wołokiem, które wyzyskują jeszcze wodę z masy. Po przejściu przez tę prasę, sito zmienia kierunek na przeciwny, zaś wstęga papierowa, jeszcze bardzo

cową, t. zw. *susznicami*, a do wewnątrz cylindrów przeprowadzona jest para, nagrzewająca powierzchnię cylindrów. Cylindrów takich maszyna papiernicza posiada kilkanaście.

Wilgotna wstęga papierowa, przechodząc pomiędzy susznicami filcowymi a ogrzaną powierzchnią cylindrów, podlega całkowitemu wysuszeniu. Po przejściu przez cylindry suszące, papier przechodzi przez aparat do krajania, który przecina wstęgę papierową wzdłuż na kilka węższych, stosownie do wymaganego przez kupca formatu, wreszcie wstęgi papieru idą na zwijacze i nawijają się na role.

Praca na maszynie papierniczej wymaga, podobnie jak na holendrach, bardzo dużej wprawy. Zadaniem maszynisty jest otrzymanie papieru o jednostajnej grubości i wadze, o równym przezroczu, wyraźnych wodnych znakach, należycie wysuszonego, bez plam, dziurek, fałd i t. p. defektów.

(Dalszy ciąg nastąpi).

URZĘDY SKARBOWE PRZECIWKO PROWADZENIU KSIĄG HANDLOWYCH.

Metody, stosowane przez nasze urzędy podatkowe, wywołują pośrednio skutki, o których nie śniło się z pewnością ani prawodawcom, ani najwybitniejszym specjalistom w zakresie spraw fiskalnych.

Jak wiadomo, przepisy prawa nie zawierają stanowczego nakazu prowadzenia ksiąg handlowych, wobec czego istnieje wiele firm, nie posiadających zorganizowanej

księgowości. Ustawa podatkowa przewiduje dla tych firm specjalne sposoby obliczania należności skarbowych. Słabiennymi urzędnikom nie wystarcza to jednak, i starają się skonstruować sumę obrotu takich przedsiębiorstw drogą badania ksiąg handlowych innych firm, z którymi tańte są w stałych stosunkach.

Kupiec, nie prowadzący ksiąg handlowych, pragnąc

uniknąć tej kontroli, od której uwalniają go w zasadzie przepisy prawa, przestaje zaopatrywać się w towar u firmy, która, dajmy na to, jako spółka akcyjna, zmuszona jest do prowadzenia ksiąg. Tym sposobem urząd podatkowy wpływa na kierunek i natężenie stosunków handlowych pomiędzy firmami, co chyba nie należy do jego zakresu działania.

Ale na tem nie koniec. Firma, prowadząca księgi

handlowe, ponosząc z tego powodu straty w sposób, opisany powyżej, zniechęca się do prowadzenia ksiąg handlowych i zaprzestaje tego, jeżeli tylko forma prawna jej organizacji na to pozwala. Tutaj znowu urząd podatkowy staje się czynnikiem, przeciwdziałającym rozwojowi racjonalnej organizacji przedsiębiorstw handlowych. Czy istotnie może to być intencją naszych władz skarbowych?...

MIĘDZYNARODOWA WYSTAWA PIĘKNEJ KSIĄŻKI.

W pierwszych dniach maja b. r. otwarta zostanie w Paryżu, w gmachu Petit Palais, międzynarodowa wystawa pięknej książki (Salon international du Livre d'Art). Przewodniczącymi komitetu wystawowego są: Albert Besnard, członek Akademii i Maurycy Denis. Wystawa otwarta będzie przez trzy miesiące. Udział

w niej wezmą wszystkie prawie kraje europejskie oraz Stany Zjednoczone. Na wystawie tej będzie również reprezentowana książka polska. Komisarzem działu polskiego mianowany został przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych znany wydawca, miłośnik i znawca pięknych książek, Jakób Mortkowicz.

SPRAWY PODATKOWE.

DO PP. SORTYMENTYSTÓW, KTÓRZY ZAJMUJĄ SIĘ UBOCZNIE SPRZEDAŻĄ MATERJAŁÓW PIŚMIENNYCH.

Według istniejących przepisów władz skarbowych księgarze, które ubocznie prowadzą sprzedaż materiałów piśmiennych, dokonawszy pewnych formalności, mogą prowadzić oba te działy na podstawie jednego tylko świadectwa przemysłowego III kat., lecz tylko w tym wypadku, gdy obrót z obydwu działów w roku poprzednim nie przekroczył kwoty 30.000 zł. i jeśli w obu działach zatrudniany jest oprócz właściciela lub zastępującego go dorosłego członka rodziny najwyżej jeden dorosły najemny subjekt.

Według ostatnio otrzymanych wiadomości, niektórzy księgarze wzywani są do wykupienia dodatkowego świadectwa przemysłowego nawet w tych wypadkach, gdy ich obrót oraz inne warunki odpowiadają wymaganiom przepisów. Zachodzi

zatem potrzeba pouczenia wszystkich zainteresowanych, jak mają postępować, by nie stwarzać pozorów, że warunki ich różnią się w jakikolwiek sposób od tych, o których mowa w przepisach.

Biuro Z. K. P. opracowuje obecnie odpowiednią instrukcję, która będzie rozślana zainteresowanym bezpłatnie. W tym celu wzywa się wszystkich sortymentystów, którzy ubocznie prowadzą sprzedaż materiałów piśmiennych i którzy:

- 1) w r. 1930 nie przekroczyli kwoty obrotu zł. 30.000 w obu działach;
- 2) oprócz właściciela lub zastępującego go dorosłego członka rodziny zatrudniają w obu działach najwyżej jednego dorosłego najemnego subjekta;

o nadesłanie do Biura Z. K. P. zapotrzebowania na instrukcję.

Zaznaczyć należy, że kwestja wykupienia dodatkowego świadectwa przemysłowego nie jest tylko kwestją dodatkowego ciężaru podatkowego z tego tylko

tytułu, lecz pociąga za sobą wymiar podatku obrotowego oddzielnie z działu księgarskiego i oddzielnie z materiałów piśmiennych. Ta zaś okoliczność ma potem duże znaczenie przy wymiarze podatku dochodowego.

SKŁADKI NA RZECZ REPREZENTACJI GOSPODARCZYCH W PODATKU DOCHODOWYM.

W związku z postanowieniami art. 6 i 8 p. 6 ustawy o podatku dochodowym Min. Skarbu okólnikiem z dnia 27 marca wyjaśniło, co następuje:

„Za wydatki, związane z osiągnięciem dochodu, potrącalne w myśl art. 6 ustawy, należy uznać składki na rzecz związków zawodowych względnie reprezentacji gospodarczych, do których należy płatnik, wydatki na czasopisma i inne wydawnictwa fachowe oraz wszelkie wydatki na rzecz pracowników przedsiębiorstwa, chociażby miały one charakter dobroczynny“.

ŚWIADCZENIA POTRĄCALNE Z PODATKU DOCHODOWEGO.

Ministerstwo Skarbu zarządziło okólnikiem z dnia 24 lutego b. r. L. D. V. 1044/2/31, co następuje:

„Podatek dochodowy od uposażeń oraz świadczenia socjalne, ponoszone przez pracodawcę dla pracowników, są potrącalne w myśl art. 6 ustawy. Wydatki te bowiem nie są niczem innym, jak swego rodzaju formą podwyższenia wynagrodzenia pracowników i narówni z samem zasadniczem wynagrodzeniem podlegają potrąceniu“.

KRONIKA KSIĘGARSKA.

Dziennik warszawski „Rekord Poranny“ w Nr. 49 z dn. 19.IV r. b. podaje następującą wiadomość: „Weksle wydawnictwa „Renaissance“ mają złą opinię w Wiedniu. Na doniesienie jednej z tułtejszych drukarni aresztowany został przez policję właściciel zakładu wydawniczego „Renaissance“ Dawid Erdtracht. Erdtracht drukował w Wiedniu książki polskie, a płacił za drukowanie długoterminowymi weksłami, wystawionymi na firmy nieistniejące, lub też dopiero w trakcie założenia. Drukarnie wiedeńskie twierdzą, że poszkodowane zostały na 150 tys. szyl. (PAT)“.

Obecnie otrzymujemy wiadomość, że Wydział Handlowy Sądu Okręgowego w Stanisławowie rozesłał pod datą 24 kwietnia r. b. do kilkunastu firm księgarskich zakaz uskutecznienia jakichkolwiek wpłat z tytułu wierzytelności na ręce p. D. Erdtrachta. Według miarodajnych informacyj pretensje grupy wiedeńskiej do p. Erdtrachta są znacznie wyższe, niż to podaje wyżej przytoczony komunikat PAT.

WYDAWNICTWA NADESLANE DO REDAKCJI¹⁾.

I. CZASOPISMA.

Biuletyn Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy Nr. 8/9.

Biuletyn Spółdzielczego Instytutu Naukowego Nr. 5.

Zawiera pracę absolwenta Kursów Księgarskich, p. Karola Haubolda, p. t. *Prasa Spółdzielcza w Polsce*.

Biuletyn wielkich wydawnictw Trzaski, Everta i Michalskiego. Dwumiesięcznik. Rok I Nr. 1.

Biuletyn Wydawniczy Księgarni św. Wojciecha Nr. 3.

Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel Nr. Nr. 33 — 56.

Ceskoslovensky Knihkupec Nr. Nr. 5—15. Droga Nr. 3—4.

Głosnik Kniżara Nr. 3.

Handel Zagraniczny Rzeczpltej Polskiej i w. m. Gdańska. Styczeń, luty 1931.

Kurjer Księgarski Nr. Nr. 7—21.

Kurjer Księgarski dla Wszystkich Nr. 3—4.

Kurjerck Księgarni Polskiej B. Połonieckiego Nr. 1.

Po dwu latach (wydawania Kurjerka).

Kwartalnik Antykwarski Nr. 4. Rozmaitości polskie.

Kwartalnik Statystyczny T. VII z. 4.

La Librairie Nr. 286 (styczeń).

Literarni Rozhledy Nr. 5—6.

Miesięcznik „Książki“, styczeń — marzec.

Miesięcznik Osadniczy Nr. 3.

Nasza Knjiga Nr. 3.

Nauczyciel Polski Nr. Nr. 4—8.

Nowiny Wydawnicze z Literatury, Nauki i Plastyki Nr. Nr. 2 — 3.

„Kto sobie może dzisiaj na to pozwolić?“, przez J. M.

Polacy zagranicą Nr. 2—3.

Pomorze i Gdynia Nr. 4—5.

Prasa Nr. 2—3.

Przegląd Graficzny, Wydawniczy i Piśmienniczy Nr. Nr. 12.

Przegląd Literacki Nr. 2.

¹⁾ Por. *Przegląd Księgarski* Nr. 4.

Przegląd Organizacji Nr. 1.
Przegląd Polityczny Nr. 1 — 3.
Przegląd wydawnictw S. A. Książnica-Atlas T. N. S. W. Nr. 1.
Przyjaciel Szkoły Nr. Nr. 3—8.
Ruch Słowiański Nr. 1—2.
Statystyka Cen t. II z. 4.
Statystyka Pracy roczn. X z. 1.
Wiadomości Centralnego Związku Detalicznego Kupiectwa Chrześcijańskiego Rzeczpltej Polskiej Nr. 2.
Wiadomości Księgarskie Nr. Nr. 4—8.
Wiadomości Statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, zes. 5—11.
Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu Nr. Nr. 5 — 8.

II. KATALOGI I PROSPEKTY.

M. Arct w Warszawie.
Dr. J. Gadomski i Dr. E. Rybka. Kosmografia (prospekt). Tani Tydzień Książki. Zamówienia zwrotne.
Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha. Katalog książek antykwarycznych po cenie znacznie niższej. Str. 24.
Gebethner i Wolff. Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej. 8 str. 31.
Kasa im. Mianowskiego (Instytut Popie-

rania Nauki). Katalog wydawnictw oraz wydawnictw, będących w za-wiadywaniu Kasy. 1931. 8°, str. 56.
Książnica-Atlas. Książki dla Młodzieży, 1929. 16°, str. 28.
Michalski Edmund, Szamotuły, Wydawnictwo Muzyczne. Prospekt na nuty.

III. KSIĄŻKI.

Chankowski Henryk. Wykład buchalterji (księgowości) pojedynczej i podwójnej z uwzględnieniem metody amerykańskiej. T. I. Wyd. 11-te. Warszawa. Nakł. Kursów Buchalteryjno - Handlowych H. Chankowskiego. 8°, str. 290.
Cichoszewska Helena. Cmentarzysko w Poczerninie. Toruń, 1931. Nakł. Tow. Naukowego. Roczniki T-wa Nauk. w Toruniu, t. 37. 8°, str. 47, tabl. XVI.
Fellenius K. G. Förteckning över Polsk litteratur, översatt till Svenska. (Spis utworów polskich, istniejących w przekładzie szwedzkim).
Fr. Czesława. Dziesięciolecie przyłączenia G. Śląska do Polski. Wydawnictwo Rady Szkolnej m. st. Warszawy, 1931. 8° str. 16.

L. Ż. X. Apostolstwo książki, czyli Rzecz o kolportażu książki religijnej w kościele. Nakł. Oddz. Wileńskiego Księgarni św. Wojciecha. Wilno 1931. 8° str. 153.
Piasecki F. S. Oświetlanie szkół. Wydawnictwo Stow. Organizacja Gospodarki Światłej. Warszawa. Fol. str. 16.
Pouczenie do egzaminów z muzyki i śpiewu jako przedmiotu nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich. Magazyn nut G. Seyfarth, Lwów. 8° str. 14.
Rubakin M. Czytelnictwo młodzieży i różnice zainteresowań pokoleń. Kraków 1930. Odb. z *Ruchu Pedagogicznego* 8°, str. 14.
Sedlaczek Franciszek. Biblijografia dotycząca działalności samorządu w zakresie oświaty pozaszkolnej (1905 do 1.IV.1930). Warszawa, 1931. 8° str. 33.
Sprawozdanie, Siódme, Zjedn. Zakł. Kartograficznych i wydawniczych T-wa Nauczycieli szk. śr. i wyższ. Książnica-Atlas S. A. za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1930 r. Lwów-Warszawa, 1931. 4°, str. 16.

Z ŻYCIA ORGANIZACYJNEGO.

W dniu 16 kwietnia r. b. odbyło się XII posiedzenie Prezydium Zarządu Głównego Ż. K. P. Przyjęto do wiadomości komunikat Biura Z. K. P. o postępie starań w związku z żądaniami władz, by księgarze, którzy dodatkowo prowadzą materiały piśmienne, wykupywali dodatkowe świadectwo przemysłowe. W toku starań stwierdzona została potrzeba opracowania instrukcji dla księgarzy, co zostało przez Prezydium zaakceptowane. Dłuższą dyskusję poświęcono sprawie przekształcenia istniejących Kursów księgarskich na Zawodową Szkołę dokształcającą. Delegacja w osobach pp. prezesa Wolffa, d-ra Muszkowskiego i Kowalczyka uzyskała w Minist. W. R. i O. P. oświadczenie, traktujące przychylnie kwestję szkolnictwa księgarskiego. Z prowizorycznych obliczeń wynikałoby, że Szkoła Księgarska, zorganizowana jako obowiązkowa szkoła dokształcająca, posiadając dwa kursy, kosztowałaby około 15.000 rocznie; przyjąwszy zatem, że połowa kosztów pokryta byłaby przez subsydjum, stwierdzić należy, że dotychczasowy ciężar finansowy Związku na ten cel nie zmniejszyłby się. Do sprawy natury formalnej należy uzyskanie koncesji, opracowanie statutu i programu szkoły, co wszystko opracowywane jest obecnie przez p. d-ra Muszkowskiego.

Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dn. 2.III r. b. zawiadomiło Związek, że podanie Związku o subsydjum na rok bieżący nie może być uwzględnione, natomiast może być rozpatrzona sprawa przyznania subwencji po zamianie Kursów Księgarskich na zawodową szkołę dokształcającą dla praktykantów księgarskich.

W dyskusji zwrócono uwagę na szereg kwestyj, które w danej sprawie wymagają rozwiązania, a więc — kwestja przejścia do szkoły księgarskiej uczniów, uczęszczających obecnie do dokształcających szkół handlowych; sprawa szkolenia praktykantów prowincjonalnych; kwestja opłat i t. d. Stwierdzono przytem, że istnienie obowiązkowej szkoły dokształcającej zależne jest w dużym stopniu od sposobu, w jaki się uda rozwiązać problemat szkolenia praktykantów z prowincji, ewent. drogą wymiany praktykantów pomiędzy firmami. W rezul-

tacie dyskusji uchwalono powierzyć dr. Muszkowskiemu odpowiednie przygotowanie sprawy w Kuratorjum Warszawskiem, poczem, po rozpatrzeniu szczegółów na następnem posiedzeniu Prezydium, wnieść sprawę na porządek dzienny najbliższego plenum.

Punkt niniejszy porządku dziennego zakończony został przyjęciem do wiadomości „Sprawozdania Rachunkowego z wykonania budżetu preliminarzanego na rok 1929/30 Szkoły Księgarskiej“, nadesłanego przez Wolną Wszechnicę Polską. Sprawozdanie zamyka się w rozchodzie i przychodzi kwotą zł. 9.622.40 i wykazuje saldo na rok następny zł. 8.30, przyczem do przychodu wliczone zostało saldo zł. 556.40, pozostałe z roku szkolnego 1928/1929.

Naskutek odezwy Polsk. T-wa Wydawców Książek delegowano do „Komisji Wystawy Książki“ Zjazdu Księgarzy Słowiańskich pp. J. Arcta i E. W. Szelażka.

Przyjęto do wiadomości opinię T-wa, wyrażoną listem z dn. 1.IV Nr. 590/31, w sprawie nadesłanego przez Koło Malop.-Wołyńskie projektu p. Bernerowej z Jasła, by podręczniki szkolne były numerowane. Według opinii T-wa projekt ten jest niewykonalny ze względu na duże trudności manipulacyjne.

Przyjęto do wiadomości komunikat Kongresu Międzynarodowego Wydawców, zawierający porządek obrad IX Sesji w Paryżu w dn. 21—25 czerwca 1931. Co do wyjazdu delegata ustalono, że nie jest on konieczny oraz możliwy, a to z tego względu, że Kongres będzie się zajmował głównie sprawami wydawniczymi, jak również ze względu na stan funduszy Związku.

Biuro Z. K. P. zgłasza następujący wniosek: „Zarząd Gł. Z. K. P. powołuje do życia Stałą Komisję Lustracyjną, składającą się z 2 przedstawicieli Z. K. P. i 2 przedstawicieli P. T. W. K. Uzasadnienie: „Materiały uzyskiwane drogą lustracji, wskutek różnych przyczyn niezawsze są odpowiednio wyzyskiwane przez Zarządy Kół, które otrzymują sprawozdania z lustracji. Poza tem nie wszystkie szczegóły dotyczące danej firmy lub danej miejscowości, jako punktu księgarskiego

dają się ujmować w sprawozdaniach. Zadaniem Komisji byłoby zapoznawanie się z całością materiału, zebranego przez lustratora po każdej lustracji, i przedstawianie wniosków bądź to Kołom Z. K. P. bądź też Zarządowi Gł. co do naprawy stosunków poszczególnych firm lub stosunków i działalności księgarń w danej miejscowości". W uzasadnieniu ustnem p. Kowalczyk zauważa, że chodzi o zużytkowanie materiału, nabytego znacznym nakładem środków pieniężnych, jak również pracy osobistej lustratora. Oparta w dużym stopniu na wysiłku psychicznym, praca ta, o ile nie będzie dawała widocznych rezultatów, może snadnie zmienić się na

czynność o charakterze biurokratycznym. Po dyskusji wniosek został przyjęty z modyfikacją, że czynności Komisji Lustracyjnej obejmie Stała Komisja Rejestracyjna, która zarazem przemienia się na Komisję Rejestracyjno-Lustracyjną.

P. Kowalczyk informuje, że w celu zebrania materiału do sprawy handlu w szkole ogłoszone zostały w „Przełądzie Księgarskim“ dwa przyczynki. Poza tem zwrócono się do Związku Księgarzy Czechosłowackich i Węgierskich z prośbą o informację, jak się ta sprawa tam przedstawia.

DZIAŁ URZĘDOWY ZWIĄZKU KSIĘGARZY POLSKICH. KOMUNIKATY BIURA

ZMIANY W REJESTRZE.

I. Księgarnie wykreślone.

Wykreślone zostały z rejestru Z. K. P. następujące firmy:

Dąbrowa Górnicza — Leokadja Otto, z powodu likwidacji.

Lwów — Szymon Bogen, z powodu likwidacji.

Lwów — Księgarnia Stauropigijskiego Instytutu — ponieważ obecny dzierżawca księgarni w osobie wydawnictwa „Słowo“ Spółkz. z ogran. odpow. odmówił zastosowania się do warunków rejestracji.

II. Zmiana firm.

Grodziec k/Będzina — Księgarnia Stanisława Chodorowskiego przeszła na własność p. I. Badowskiej i będzie nadal prowadzona p. firmą „Księgarnia Ireny Badowskiej“, kat. II.

Warszawa — Księgarnia Stefana Wodzyńskiego po śmierci właściciela prowadzona jest nadal przez jego żonę p. firmą „Księgarnia Warszawska Janina Wodzyńska“, kat. I.

ANKIETA W SPRAWIE „TANIEGO TYGODNIA KSIĄŻKI“.

W celu zbadania jakie rezultaty dał „Tani tydzień książki“ w r. bieżącym, Zarząd Główny Z. K. P. rozesłał ankietę do wszystkich firm zarejestrowanych. Uprasza się wszystkie firmy, które zwracają z odpowiedzią, o możliwie szybkie odesłanie wypełnionego kwestionariusza, nawet w tym wypadku, gdy nie urzędowały „T. T. K.“. Termin ostateczny na odpowiedzi upływa w dn. 16 b. m.

VI RATA SKŁADEK.

Dnia 15 maja przypada termin płatności VI raty składek. Uprasza się wszystkie firmy o uregulowanie w terminie. Ze specjalnem ostrzeżeniem zwraca się Zarząd Główny pod adresem tych firm, które dotąd nie uregulowały poprzednich rat. O ile regulacja nie nastąpi w ciągu m-ca maja, firmy te zostaną wykreślone z rejestru.

TREŚĆ: Międzynarodowy Kongres Wydawców.—O urzędowej statystyce produkcji wydawniczej w Rzeczypospolitej Polskiej, przez *J. Muszkowskiego*.—Zarys piapiernictwa do użytku pracowników książki, podług wykładów inż. *M. Gallasa i St. Tyburskiego*.—Urzędy skarbowe przeciwko prowadzeniu ksiąg handlowych.—Sprawy podatkowe.—Międzynarodowa wystawa pięknej książki.—Kronika księgarska.—Wydawnictwa nadesłane do redakcji.—Z życia organizacyjnego.—Dział urzędowy Z. K. P.

CENY OGŁOSZEŃ: O k ł a d k a: I str. (tylko cała) zł. 280.—, II str. (tylko cała) zł. 240.—, IV str. cała zł. 240.—, 1/2 str. zł. 150.—, i 1/4 str. zł. 90.—. Z a t e k s t e m: cała str. zł. 200.—, 1/2 str. zł. 100.—, 1/4 str. zł. 50.—, 1/8 str. zł. 25.—, i 1/16 str. zł. 12.50.
W t e k ś c i e: szpalta boczna (tylko cała) zł. 80.—.

Redaktor: DR. JAN MUSZKOWSKI.

Wydawca: ZWIĄZEK KSIĘGARZY POLSKICH.

JUŻ WYSZEDŁ Z DRUKU

„DŹWIĘK“

cz. I.

FELIKSA DZIUBANA

podręcznik do nauki śpiewu w szkołach powszechnych, wydanie II.

Cena zł. 2.

Konto czekowe P. K. O. № 407.688.

SKŁAD GŁÓWNY:

KSIĘGARNIA SZKOLNA — BOCHNIA.

Młody pomocnik księgarski

z 3-letnią praktyką w większej firmie, dobrimi świadectwami, ze znajomością materiałów piśmiennych, piszący na maszynie poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia do administracji „Przełądu Księgarskiego“.

NADZWYCZAJNA OKAZJA!

Sprzedam natychmiast dobrze prosperującą KSIĘGARNIĘ w BIAŁYMSTOKU w **śródmieściu**, z wyrobioną zamożną klientelą. Oferty kierować: A. Kaufman, Białystok, Sk. poczt. № 165.